

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po postu za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 20. velicega serpana 1864.

List 24.

CVETLIČNIK.

Nebeški cvét.

Tebi Cvet, nebes lepota, Čista Mati, zgolj dobrota! Pletem cvetni venc v dar. Pletem cvetni venc v dar. Lepši kot vertóv dišave Veje v njem duh Tvoje slave Blazih biserov je žar, Blazih biserov je žar.	Zdrava! sáronska cvetica, Čista pricvetlá Kraljica Si z rodú visocega, Si z rodú visocega. Oh preblažena Devica. Bodi zvesta pomočnica. Vari nas sovražnikov, Vari nas sovražnikov!
--	--

Zdrava! sedež vse krepósti,
Daj starósti, daj mladosti
Zmagati skušnjave vse.
Zmagati skušnjave vse;
Z angelci v višavah srečno
Stvarnika hvaliti večno,
Ki Te mater zbral si je,
Ki Te mater zbral si je.
† Nožarjev v Novomestu 28. mal. trav. 1862.

Srotika.

Mama mila, zlata mama! Al vas res ni več doma? Po širokem svetu sama Se oziram srotika.	Srajčka moja ni oprana, Tudi ni zakerpana. Glavica ni počesana, Jopica je stergana.
Al zelena res gomila Sladko krije vam okó? Kaj je hčérka vam storila, De ne pridete po njó.	Nogovičie nimam belih. Vmazano je krilice. In iz čizmic ostarelih, Pavček mi vùn gleda že.
Sej ste radi me imeli. Gladili ste mi obraz, Sladke pesmice mi peli; Oh, zakaj več zdaj ni vas!	Gladkih kitic več ne nosim. Pri predpasku ni trakú; Rutice na glavco prosim. Pa mi je nihčè ne dá.
Radi ste mi kruhka dali. Kadar sem prosila za-nj, Posteljco mi postiljali, Oblacili vsaki dan.	Vaša hčérka sama molka, Ni pri nji več mamice, In kadar me glavca bolka, Roka več ne bóža me.
Zdaj ni mame, zlate mame. De bi kruhka dali mi. V hiši posteljce ni za me. — Hudo mi je, srotiki!	Ljubka ste vi meni djali, Rekli ste mi serček moj! Oh, če vi bi obiskali Revco mene še necoj?

Zlata mama, oglasite
Se mi 'z groba še enkrat;
Ali saj mi to sprosíte.
De naj grem k vam spančikat.

Ant. Namre.

Zdražena slast.

Po vertu sem sprehajal se v jeseni.
Ko grojzdje, žlahtno sadje je zorelo;
Z drevés sem tresel ga, de je letelo
Obilo mi na trave pert zeleni.

Okusno mi je v cajnici spleteni
Dišalo grojzdja in breskvá veršelo.
Ko sečem željin pa po njem veselo: —
Goljfán zbudim se v slasti poželeni!

Nád sladkih koliko o rani zarji
Mladeneč si v prihodnost svojo stavi,
Ter hrepni že skor po srečni dobi;

Al sreča obstoji tú v nezvestobi,
Ko ravno ima pred sabo jo v bližavi —
Mu odpodé jo zgodnjih dal viharji.

Novomesto, zjutr. 4., 25. vinotoka 1861. Nožarjev.

Dragi kamni.

V skrivnem razodenji v 21. poglavji je popisan nebeški Jeruzalem, in bere se med drugim tudi to-le (v. 18. 19. 20):

„Mesto samo je bilo čisto zlato, enako čistemu steklu. In podlagnikamni mestnega zidú so bili z mnogoterimi dragimi kamni ozališani. Pervi podlagni kamen je bil belin, drugi višnín, tretji jasnín, četerti zelenin, peti belorudečín, šesti kervin, sedmi zelenozlatin, osmi bledin, deveti rumenin, deseti rumenezelenin, enajsti zorin, dvanajsti vijolčín.“

Ti dragi kamni pomenijo v Kristusovi cerkvi na zemlji mnogotere darove, s katerimi so izvoljeni olepšani. Neki razlagavec pravi zastran tega: Dragi kamni imajo lepe pomene. Terpež imajo nad kremen in rudnine, kljubujejo času in v prostoru rečjo vsih neživih stvari, to je, z lučjo in jo razlijajo v svitlčih barvah. Torej so primerne podobne popolnih duš, ki se napajajo s svetlobo večne resnice in se grejejo pri večni Ljubezni.

V slovenskem sv. pismu so ti dragi kamni tako-le razlagani: Belin (jaspid) je čist in bel, nekoliko rudeče blešeč kamen: znamuje čistosti in svetosti in goreče ljubezni v svetnikih.

Višnín (safir), kamen višnjev ko nebo: podoba duše v nebeško zamišljene.

Jasnín (kalcedon), le pol prevedljiv višnjev kamen: podoba ponižnega, po zunanjem ne hrepenčega duha.

Zelenin (smaragd), prijetno zelen kamen; znamuje tolaživnega, razveseljivnega upanja.

Belorudečín (sardonik), belorudeč kamen: naznamuje čistost serca z ljubeznijo vred.

Kervin (sardis), kervavorudeč kamen: kaže na gorečo vero, ki je pripravljena dati kri in življenje za Kristusa.

Zelenozlatin ali vodnin (krizolit), kamen zelen ko

*) Imena so po barvah poslovenjene.

morje, na zlato spremenjaven: podoba od nestanovitnega sveta ločene, ko zlato v ognju skušene duše.

Bledin (beril), bledozelen, na višnjevo spremenjaven kamen: znamuje duše, s tega sveta proti nebu hrepeneče.

Rumenin (topaz), zlatorumen kamen: podoba čednosti polnega, ko zlato skušenega življenja.

Rumenzelenin (krizopraz), rumenzelen kamen: znamenje vere, ki se v zlato dobrih del razodeva in je upanja polna.

Zorin (hijacint), rumenorudeč kamen: podoba z nebeško lučjo razsvitljene, v ljubezni goreče duše.

Vijolčín (ametist), višnjevorudeč kamen: znamenje poniznega in pohlevnega, guadi sv. Duha odpertega srca. — — —

Drugi pomen teh dvanajst drazih kamnov je ta-le:

Belin (jaspid), rudeče-ognjen, je sv. apostelj Peter. Nekdanji neverniki niso vedili, da se dá jaspid (belin) v vmetne dela izdelovati; ravno tako se pred Kristusom še nobenemu človeku ni dozdevalo, da bi bil kacega človeka štel za skalo ali celo za podstavni steber, ki bi nosil celo poslopje, kakor je bil Gospod sv. Petru napovedal. Ognjenkasti belin se zлага tudi z duhom tega, za vse lepo in dobro serčno vnetega aposteljna.

Višnin (višnjevi Safir) pomeni sv. Andreja, ker on je izmed vsih aposteljnov prvi iskal tega, kar je gori na višavi, na nebu, kadar je vprašal Zveličarja: „Gospod, kje stanuješ?“ To vprašanje je kakor pogled v lepo višnjevo nebo.

Sivin, mlečnato belí, na pol previdljivi kalcedon je sv. apostelj Jakop. Do prihoda sv. Duha tudi njegov duh ni bil še čisto presunjen od solčnih žarkov Zveličarjeve ljubezni, sicer bi ne bil vošil ognja z nebes nad terdovratno mesto, in ne bil gledal nad druge učence postavljen biti. Ker je pa ponižno sprejel pokreganje svojega Učenika, se njegova duša ni omadežala z napuhom, in na to se lepo prileže mlečnata belina.

Zelenin, zeleni smaragd, znamenje sladkega upanja, je sv. Janez. Takega se je ta apostelj skazoval vse svoje žive dni. Izmed vsih učencev nar manj obupan — je stal pod križem; v plačilo pa mu je bilo dano veselo upanje do prečudnega mesta, nebeskega Jeruzalema, ki mu je Gospod sam obljubil vstop vanj, kadar ponj pride, rekoč: „Hočem, naj ostane, dokler ne pridem.“

Belorudečín (sardonik) in kervavorudečín ali kervin (sardis) si zapored nasledvata, kakor sorodna kamna, ter kazeta serčno prijaznost, ki je vezala aposteljna Filipa in Jerneja (poprej Natanaela), in ki ni dala Filipu pokoja, dokler ni tudi svojega prijatla k Gospodu pripeljal in ga svoje sreče vdeležil. Razun tega se priléga barva belorudečínova Filipu, ker bele in rudeče rize tega kamna so enake certicam, ki nam jih evangelisti dajejo o Filipu, ktere pričajo, kako je on ljubil Boga in bližnjega. Filip je o vsaki priliki govoril za svojega bližnjega pri Gospodu; enako je bil skerben za one, ki so bili v pušavi kruha lačni, kakor za tiste, ki jih je žejalo Gospoda viditi. Kervavorudeča barva kervinova ali sardova se strinja z naznanilom, da je Natanael kri v lice zagnalo, kadar se je prepričal, da vé njegove nar bolj skrivne misli.

Zeleni vodnin ali zelenozlatin (krizolit) pomeni aposteljna Mateja, ki je bil poprej cestinar ali denarogulec, pozneje pa, ko je za Gospodom hodil, se je bil pretopil v čisto zlato.

Bledin (beril) je sicer kamen zelenin ali smaragd, pa se ne imenuje tako, ker nima gladkih postranskih ploščic. Tudi vera in upanje sv. aposteljna Tomaža ste bledeli, ker jedvomil nad Zveličarjevim vstajenjem in

prikaznijo in je že poprej djal: „Gospod! ne vemo, kam greš, in poti ne vemo.“

Rumenin (topaz) je Jakop pravični, ker je enako ključoval prilizovanju in žuganju judovskemu, kakor se rumenin na živem oglji ne dá topiti. Rumenin se pri voljnem ognji obeli in svojo previdljivost ali jasnost ohrani, Jakop pa se tudi ni skalil z jezo zoper svoje togotne sovražnike, ko so ga do smerti kamnjali, temuč je zanje molil.

Kako se dá rumenzelenin (krizopraz) aposteljnu Simonu primerjati ali prilastovati, tega nismo v razlaganju našli; morebiti kak bravec vé temu svet?

Zorin (rumenorudečín, hijacint) je lastnija Juda Tadeja. Razlaga je tudi tukaj nekako temna.

Vijolčín (višnjevorudečín, ametist) se podaja aposteljnu Matiju. To je cerkvena žalvavna barva in se prileže temu aposteljnu, ker ga je bilo potreba voliti po Iškarijotovem izdajstvu. Matija je zadnji izvoljeni med aposteljni, in vijolčín poslednje imenovani med dvanajsterimi vkladnimi kamni.

Nektere stare fare na Krajskem.

Spisal P. Hitzinger.

V letošnjem sporočilu ljubljanske realke je obširen popis ribniške strani po vsakterih zadevah; beseda je tudi o starosti ribniške fare, pa le po tem, kar ob kratkem pové imenik ljubljanske škofije. Naj tukaj povém, od kod je naznanilo tistega imenika vzeto.

Pri Valvazorji se nahaja naj starja letnica za ribniško faro 1427, ker je celjski knez Herman ondi vstanovil večne maše; dalje so imenovani nekteri farmani in nadmašniki, med njimi Nikolaj Mrav, tudi novomeški prost, Maksimilijan Vacani, ljubljanski prost, in sloviti kranjski zgodovinar Janez Ludovik Schönleben, ljubljanski stolni dekan; spredaj so še zaznamjani farmani in nadmašniki Leonard Wurfel l. 1510, Jakop Škerbec l. 1538, Andrej Mager l. 1543, Peter Kuhar l. 1571, Kašpar Freudenschuss l. 1596, tudi ljubljanski prost, in še več družih ¹⁾. Starih naznanil od teh dolgo ni bilo mogoče dobiti, zakaj Ribnica in vsa tista stran od Turjaka do Kolpe ni zapisana v imeniku vseh kranjskih far od l. 1323, ki se nahaja v videmskem arhivu ²⁾. Še le listine iz Starega terga pri Loži so dale starjo letnico, namreč 1366; takrat je Ulrik Rathgeb prodal hišo v Radteku v obloški fari k farni cerkvi sv. Stefana v Ribnici ³⁾. Druge letnice so se našle v videmskem arhivu; namreč da l. 1383 je bil Nikolaj farman v Ribnici, kteremu je Friderik, ortenburški knez, poročil Nikolaja žl. Raina za duhovnjico v Kostelu; dalje l. 1389, da je patriarh Janez po sporočilu pred imenovanega kneza postavil Urbana iz Loža farmana v Ribnici ⁴⁾.

Té naznanila iz l. 1383 in 1389 druge reči še povedó; namreč, da Nikolaj je bil že nadmašnik za dolensko stran, in blezo tudi, da je ribniška fara takrat segala do Kolpe; zakaj duhovnik v Kostelu je imenovan samo kapelan, in od farmana Nikolaja je rečeno, da ima ondi duhovno oblast. Dalje je razodeto, da knez Friderik Ortenburški je bil patron za ribniško faro in za kostelsko kaplanijo, ker je bil v obeh krajih grajšinski posestnik. Vender pomniti se mora pri tem, da pravi lastnik tistih grajšin je bil akvilejski patriarh, kakor se kaže iz poznejih listin (na pr. iz l. 1421, 1425 in 1436, kjer je patriarh Ludov. žl. Tek dal Ribnico celjskim knezom v najem ali fevd. Akvilejska cerkev je namreč sploh kranjsko marko in posebej mnogo cesarskih grajšin, zlasti tudi Ribnico prejela po daritvi cesarja

¹⁾ Valvazor b. III str. 466, b. II. str. 795 in 691. ²⁾ Bianchi Documenta tom. I. p. 590. Mittheil. des hist. Vereins 1856. S. 13.

³⁾ Mittheil. des hist. Vereins f. Krain 1861. S. 53. ⁴⁾ Archiv f. österr. Geschichtsquellen 1849. — Mittheil. des hist. Vereins f. Steiermark.

Henrika IV l. 1077 in 1093; poprej so koroški vojvodi gospodovali čez Kranjo kot cesarski oblastniki. Od akvilejskih patriarhov so imeli sternerberski knezi Ribnico in tudi Lož v najem; za tistimi so krog l. 1240 nastopili ortenburški knezi, za temi so l. 1421 sledili celjski knezi, in od teh je l. 1456 mnogo grajšin podedoval cesar Friderik IV. Sternerberski in ortenburški knezi so Ribnico v časih oddali nižjim plemenitnikom v najem, bere se n. pr. l. 1227 Adolf žl. Turjaški, in l. 1331 Peter žl. Liebenberski; cesar Friderik in njegovi nasledniki pa so Ribnico zaporedoma raznim gospodom dajali v najem, dokler v 17. stoletju grajšine ni kupil v last baron Janez Jakob Kiesel. Toliko v pojasnenje Valvazorjevih naznanil⁵⁾.

Kakor od Ribnice tako od Dobropolja ni bilo dolgo mogoče najti kacega starega spominka; listina ljubljanskega muzeja iz l. 1433 je po tem dala na znanje, da patroni tiste fare sv. Križa so bili ortenburški knezi, ki so Čošberg (Zobelsberg) imeli v posesti iz patriarhovih rok; in dalje listina zatiškega samostana iz l. 1308 je povedala, da je bil takrat Janez farman v Dobropolju. Faro pri sv. Kancijan u poleg Turjaka je l. 1260 že ustanovil turjaški knez Herbard, kakor že Valvazor daje na znanje⁶⁾.

Za Kočevje je zdaj vprašanje, za katero tudi dolgo ni bilo mogoče starega spominka najti. V zadnje je dal farni arkiv v Loži listino iz l. 1393; ondi je imenovan farman Herman, ki je kupil zemljo v obloški fari za svoje sorodnike. Za kočevsko Reko pričuje bavarski Burkhard Zeng v svojem življenopisu, da je l. 1407 ondi njegovega očeta brat J. Zeng bil farman, ki je bil z nevesto ortenburškega kneza Friderika, plemenito Tekovo, prišel iz Bavarskega. Patroni kočevskih far so bili kdaj ortenburški knezi, katerih prednik knez Friderik je l. 1247 kočevsko stran dobil v najem od patriarha Bertolda. Ker je bil Kostel poleg Kolpe iz prava pod ribniško farno, bi se smelo soditi, da je bilo tudi Kočevje iz tiste izcepljeno, ker je v sredi med Kostelom in Ribnico⁷⁾.

Metliško in Černomaljsko farno sicer že imenuje zapisnik v videmskem arkivu iz l. 1323; bolj staro letnico pa naznanjuje listina križanskega reda v Ljubljani, namreč l. 1228; v tisti pričuje patriarh Bertold, da je istrijska markezinja Sofija ustanovila farno v Černomlji v metliški strani; ondi je za pričo podpisan Henrik, farman v Metliki. V poznejih listinah se metliška farna cerkev imenuje cerkev Marije Device v Logu (apud Augiam, in Ava) ali pa v Otoku (in Insula) pri Novem tergu v Metliki; farna namreč iz prava ni bila v mestu, ampak zunaj mesta, kjer so še zdaj tri cerkve Marije Device ali tri fare, in kjer se še pravi v Logu; v mesto k sv. Nikolaju je bila farna v novejšem času prenesena. Med nekdanjimi metliškimi farmani se bere l. 1278 Mihael, l. 1295 Volrik iz Černomlja, in za njim Gerloh iz Hmelnika. Med nekdanjimi černomaljskimi farmani so znani Janez l. 1268, Jakob l. 1291, Henrik iz Opave l. 1350, Albert l. 1388. Té dve fari s svojimi podružnicami ste bile l. 1268 podarovane križanskemu redu po vojvodu Ulriku III, in l. 1337 so že tudi cerkve v Semiči, na Vinici in v Podzemlji imele lastne duhovne. Sosednja farna v Starem tergu pri Poljanah pa je imenovana l. 1248, ko je patriarh Bertold patronat podelil Hermanu Ortenburškemu; l. 1494 pa je cesar Friderik IV jo dal novomeškemu korarstvu⁸⁾.

Če po takem še nekaj rečem o nekterih farah na gorrenski kranjski strani, bodi si to o stari Loki, ktera je že l. 1074 imenovana v pogodbi patriarha Sigeharda s frizinškim škofom Elenhardom, in kjer je bil l. 1150 duhoven Janez, in l. 1262 farman Godefrid; dalje o škofji

Loki, kjer je bil že l. 1313 kapelan Ulrik, in l. 1562 vikar Ambrož Hauman. Zopet se o Kamniku, kjer pravijo, da je poprej fara bila v Nevljah, pa ne more res biti; zakaj stare listine imenujejo v Kamniku l. 1207 farmana Ulrika, l. 1232 Henrika, ki je pomagal bolnišnico vstaviti, l. 1238 Friderika, in l. 1274 Hermana⁹⁾.

Iz Kremljavnice.

Po pridigi.

Nekaj ameriškega, nekaj kranjskega.

Nekteri sosedje gredo skupaj iz cerkve domú.

Petelinovec. Kaj praviš k današnji pridigi, Češnovce?

Češnovce. To je bilo pač kaj lepega.

Petelinovec. Kaj ne, ni ti zal, da si nalaš z menoj tu sem prišel?

Češnovce. Kaj še? Prav močno me veseli, da sem enkrat slišal tega krepkega govornika, ker že davno sem bil sklenil, da enkrat ga pojdem poslušat.

Petelinovec. Kako vendar pritiska, kadar na kaj tehtnega zadene. Pa tako lepo prehajaje z naj polnejši čvrstosti k naj ljubeznjivši pohlevnosti! To ti je mogočen govornik, imeniten oznanovavec. Ali ni res? Kaj praviš?

Češnovce. Tacega pa ni kmali; veselje ga je poslušati. De-te šembraj, kako je gernel, kadar je bil na pokoro zavil. Veš, posebno tam, kjer je govoril od grešnikov in grešne navade.

Petelinovec. Kaj ne, da? In sem se hotel reči .... vse, kar izreka, teče kakor med in vse je okroglo, gladko in zbrušeno. Vidi se, da mu ni treba besed iskati ali na posodo jemati. Kaj praviš k temu, Radomir? Ti molčiš kakor riba v vodi.

Radomir. Le dajta, dalje kremljajta; jaz si med tem svojo mislim. Ko se nagovorita, menim, bo se zmiraj dosti časa, da povem, kar mislim. Le naprej!

Petelinovec. Veš, kaj je bilo meni nar bolj všeč?

Češnovce. Kaj?

Petelinovec. Tisto, ko je pijance mlatil. Prav res je. ... človek se zaverže pod živino, gersi je od živine.

Češnovce. Meni se vse zdi, da je posebno meril na kerčmarja (gostivnika) Slamnika, kterelega pozrešnost ves ljubi svet pozna. Kaj meniš?

Petelinovec. Vse mogoče. Po vsaki ceni pa bi je bil ravno ta prav gorke pod nos dobil, ako bi bil v cerkvi.

Češnovce. Sej je bil v cerkvi.

Petelinovec. Se motiš! Kdaj neki on k pridigi gre?

Češnovce. Res je, da celo leto le malokrat pomoci perste v kropilnik, in on ne bo cerkvenega praga ravno veliko zbrusil; ta dan je bil pa vendar v cerkvi.

Petelinovec. Toliko boljše; je vendar enkrat slišal, kar mu gre. Ali ni gerdo in sramotno za gospodarja, da je vsak dan napolnjen kakor sod, da gospodarstvo zanemarja, denar zapravlja; žena in otroci pa stradajo. Fej ga bodi!

Češnovce. Tacega gompeža bi mogli pod oskerb djati. Ako bi bil iz prostaške rodovine, kdaj bi ga bili že našli; ker je pa iz imenitnežev, mu vse pregledajo. Sej pravim! takole je na svetu. Naj bi imel le jest zapovedovati, ... glavo ti zastavim; na enkrat bi vse drugaci piskali. Ali ne verjameš?

Petelinovec. Že verjamem. Tudi jest bi mu jo zagodel, ko bi bil v moji oblasti; dal bi ga v nauk k hribovcu Soteskarju, naj bi v posti do enajstih teš gnoj vozil, ali pa po trikrat do kosila celo uro delec pod Peklajnovu

⁵⁾ Meichelbeck hist. frising. tom. I. — Archiv für österreich. Geschichte.

⁶⁾ Archiv f. österr. Geschichtsquellen in drugi viri. ⁷⁾ Mariani Austria sacra tom. VII. S. — Valvazor b. II str. 729. ⁸⁾ Mittheil. des histor. Vereins 1860 S. 54. — Illyr. Blatt 1838 S. 88. 156. ⁹⁾ Raim. Duellii hist. tom. I. p. 113. — Archiv f. österr. Geschichtsquellen 1849. — Mittheil. des hist. Vereins 1861 S. 13. 1862. S. 79.

po derva šel, opoldne pa bi mu dal boba, kislega zelja in ovsenjaka: bi že vidil, kaj se pravi kruh služiti.

Češnovec. Škoda, da ni bil tudi kovač Žuliga tam iz oné — vasi pri pridigi. Tudi ta bi se bil lahko za nos prijel.

Petelinovec. Hentaj-te, ta tudi ni bôsa. Za tacega zaguljenega grešnika bi bila taka žehta kakor nalaš. Ali ta je enkrat za vselej resnična, da ti, kateri so nar bolj zaslužili počtene levite slišati, nar manj v cerkev hodijo.

Češnovec. Dobro si jo zadel. Da se pa k pridigi povernemo, veš kaj ti bom povedal? Jest pa bi le tó hotel, da naj bi jo tudi naš fajmošter znal tako rezati, kakor ta pridigar.

Petelinovec. Res je; ko bi tá tako znal, povém ti, nikoli bi mene v cerkvi ne pogrešali.

Češnovec. Tudi mene ne.

Petelinovec. Tode naš gospod, samo da prične, se precej vé, kam meri. K temu pa še taka dolgočasnost!

Radomir. Ali smém tudi jest eno reči, prijatla?

Petelinovec. To je prav! Si se vendar enkrat nadremal? Daj, da zveva; kaj ti praviš k najnemu pogovoru?

Češnovec. Sej pa res! Spregovori, kaj si bil tako tiho, kakor miš?

Radomir. Ne vem, ali bi vama kaj zamolčal, ali vse povedal?

Petelinovec. Čimu zamolčevati? Le na dan! Skrivnosti menda vendar niso!

Radomir. Skrivnosti ne. Utegnila pa bi mi v pre-zetnost šteti, kar bi vama mogel o tej reči povedati.

Češnovec. Nato še misliva ne.

Petelinovec. Nič, nič; le govori!

Radomir. Prav tedaj, bom pa povedal. Kadar pridem jest od pridige, jo še enkrat prevdarim po poglavitnih delih.

Češnovec. Ali družega pa nič ne? Sej sva to tudi midva ravno zdaj ongovila, samo s tem razločkom, da na glas. Le bi bil še ti z nama govoril.

Petelinovec. Jest tudi tako mislim.

Radomir. Sej bi tudi bil; ali vidva sta jo nekako robila, da si nisem vmés upal in ni vse po moji misli.

Petelinovec. Sej nisva čez pridigo zabavljala.

Radomir. Tega ne; hvalila sta jo; pa druge sta nekoliko zelo skoz zobe vlekla in tudi našemu fajmoštru nista prizanesla...

Petelinovec. A ... to je?

Radomir. Najpred sta govorila, kako vama je pridiga dopadla...

Češnovec. Kako je pa tebi dopadla?

Radomir. Kako mi je dopadla? Čudno vprašanje! Ali človek zato gre v cerkev, da bi se nad pridigo kratkočasil? Ravno to bi vama hotel malo pojasniti. Ako si v resnici zato prizadevamo, da bi bili dobri kristjanje, nam ni toliko govoriti od tega, če nam je bila pridiga kratkočasna ali dolgočasna, bolj pa na to misliti, da bi nam samim koristila. Pridigar uči na leci v imenu Božjem in na povelje našega Gospoda Jezusa Kristusa, nam oznanuje kakor apostolski mož božjo besedo in z njo sklepa zveličavne nauke in opominovanja za naše serca.

Češnovec. Ti si pač čuden človek! češ, da ni nič razločka med pridigarji?

Radomir. Sej tega ne tajim. Ali to je treba vediti, da pridiga je vselej beseda pastirska in apostolska, vselej ima saj nekaj v sebi, kar po zveličanji hrepeneči duši k popolnamosti pomaga, naj si že pridigar govori, kakor bi rožice sadil in pšenične snopičke vezal, ali pa v neumetni priprostosti. Ako ima pridiga koristiti, ni da bi jo človek s posvetnimi ušesi poslušal in s posvetnimi počutki rešetal, kakor se na pr. godci sodijo, kako so ktero zakrožili ali svojo „larmo“ rešili.

Petelinovec. Ta naj ti veljá. Ali pa človek še

spregovoriti ne bo smel, kaj da ga je iz pridige nar bolj ginilo in pretreslo?

Radomir. Ako me tako vprašaš, nimam temu čisto nič ugovarjati. Pri dobrih keršanskih deržinah je bila in je kaj lepa navada, da sta oče in mati otroke po pridigi izpraševala pridigo, ter se prepričala, če so otroci v cerkvi zvesto poslušali, in starši sami so po domačih okolišinah in potrebah zveličavne nauke otrokom pristavljali k temu, kar so v cerkvi slišali. Vi dva pa, ne rečem ravno, da ni marsikaj res, kar sta govorila, sta vendar od pridige v precej drugačnem pomenu govorila in pridigo drugač obračala, kakor je njen namen. V keršanskem nauku je pisano: „Kdor želi, da mu bo pridiga v zveličanje, jo mora sam nase in ne na druge obračati.“ Vama ni bilo na tem ležeče, da bi bila njene zveličanske resnice sebi v prid prevdarjala.

Češnovec (na tihoma). De-te šembraj! dobro nama kuri.

Petelinovec. Kako to meniš?

Radomir. Da sta na svoje lastne dušne potrebe v pogovoru od pridige pozabila, se prav jasno iz tega vidi, ker sta ravno tisti del od pokore le na druge obračala in jih tako sladko obirala, češ, da sama nobene sence hudega nad seboj nimata, in kakor da bi bilo v vajnem sercu čisto pometeno, da je odveč vanj pogledati.

Petelinovec. Kdo bo to mislil? — Ali kaj pa ti češ prav za prav? Midva sva rekla, ko je pridigar govoril od pijančevanja, da je na tega in tega pivčka meril, in da bi bilo tudi našemu kovaču teknilo, ako bi bil v cerkvi. Bova mar svarjenje od pijančevanja nase obračala? Sva kali pijanca? Javalne nama bo kdo kej tacega očital!

Češnovec. Ne hotel bi nikomur svetovati, da bi me v tem obrekoval. Bi mu že pokazal...

Radomir. Dete vendar, kako se je vgreel moj Češnovec! Sej ne zagovarjam nečednih pijancev; Bog daj, da bi se vsi poboljšali, zakaj takim je Božje kraljestvo zaperto. Ali povej mi, je naš pridigar le samo od pijanosti govoril? Ali ni govoril sploh od nezmernosti, in potlej tudi od ponižnosti. Ali ni tega lepo razložil?

Češnovec. Kaj lepo!

Radomir. To je vse prav; ne vem pa, če je to znamenje posebne ponižnosti, kakor si ravno poprej govoril s Petelinovcem zoper svojega bližnjega, in še tudi svojega duhovnega pastirja sta šipala. Slišal sem že večkrat, da ponižni človek ima seboj dosti opraviti, ne ostaja mu obilno časa, da bi družih volno gredesal in podrešétino njihovega žita berbal.

Češnovec. Ali slišiš Petelinovec, kako jih nama brusi? Zdi se mi, da še le zdaj sva prišla k pridigi!

Petelinovec. No, no Radomir! Kam si jo zavozil? Le nikar, da bi se preveč žugal!

Radomir. Ko sta tovarša dovolila naravnost govoriti, mi pač menda ne bota moje odkritoserčnosti za zlo jemala?

Petelinovec. Da bi ti kdo zato zaménil, od tega ne bodi besede; ali to se mi skorej za malo zdi, da naji hočeš kar naravnost v napuhneža podelati. Na to še nisva zašla, če Bog hoče.

Radomir. Na to ti ne vem kaj reči, če se ne podveržeš Zveličarjevi sodbi: „kdor se povišuje bo ponižan.“ Vajno govorjenje poprej je bilo pač nekoliko podobno povisevanju samih sebe in vničevanju svojega bližnjega. Pa kaj, ko človek le tolikanj težko spozna samega sebe! Ne bom izločeval samega sebe, ker tudi čutim in vem, kje me čevelj žuli, pristaviti pa moram, da sem se na novo prepričal, kako resnična je prilika od človeka, ki z besago hodi in ima v sprednjem koncu slabosti svojega bližnjega, da jih zmiraj gleda in graja, zadej pa svoje lastne grehe, da jih ne vidi in se ne poboljša. Opomnil bom samo to, kar prav dobro vem, da so nekteri predzadnja nedeljo, pa tudi že poprej večkrat slišali silno čvrsto, tudi ocvetlečeno in

ubrano pridigo od lakomnosti in odertije, pa so ravno to, kar so bili. Toda od tega raji molčimo, in spregovorimo še o gosp. duhovnem očetu. Zavoljo tega sem bil vama poprej v besedo segel.

Petelinovec in Čošnovce (sta se med zadnjimi besedami večkrat prav tehtno nasproti skrivaj pogledovala, kajti bil je eden v svojem življenji že precej pohištven zarubil in starše s otroci vred po svetu pognal, ker mu niso mogli pri ti priči plačati. Drugi pa je imel v rokah denar ubozih sirot, iz kterega je vedil vsaki kej smukniti v svoj lastni žep; zraven tega je na polji, pri njivah in logih šipal meje posebno priprostih ljudi in ubozih revežev, sploh taci, ki se niso znali krepko braniti. Da bi svojo zadrego zakrila, rečeta Radomiru:;) Je že prav; kaj nama boš povedal za stran našega gospod-očeta?

Radomir. Naš gospod-oče so priprost mož, vsi sama dobroserčnost in poštenost, kolikor jih je pod kožo; ne govoré sicer „kakor bi cvetlice sadil“, ker nima vsak človek enacega darú; sadijo pa vender svitile bisere in drage kamne tistim v spomin in serce, kateri imajo dobro voljo. Vredni duhoven so, ki spolnujejo dolžnosti svojega svetega stanú z naj večí vestnostjo. Njih besede so priproste, pa izhajajo iz serca, in Bog daj, da bi tudi v serce segale vsim duhovnim otrokom in poslušavcem, ter naj bi seme Božje besede ne padalo na skale in med ternje. Bog bo enkrat nas in duhovne sodil po tem, kako vestno in zvesto smo svoje dolžnosti spolnovali. Udarimo se torej na svoje lastne persi in recimo! „Bog bodi nam grešnikom milostljiv!“ Ko bi se tega vsi ljudje držali, bi bilo pač v marsikterem oziru bolje na zemlji. Ijuba tovarša! de se zopet k pridigi vernemo, kolikorkrat vidimo pridigarja na leci, mislimo si: „Bog ga je poslal, da iz njegovih ust voljo Najvišjega poslušajmo. On ima apostoljsko posvečenje, apostoljsko povelje, da naj pridobiva udov za kraljestvo Božje; poslušajmo ga torej, kar in kakor že uči iz vere našega Zveličarja. — Ni ga večega polja od človeškega serca; tukaj ima zmiraj kej saditi in rovatí tudi še tisti, kateri zna nar bolj obdelovati svojo duhovno njivo. Duhoven je sejavec na Božjem mestu; mi pa si z vso gorečnostjo prizadevajmo, da zemljo rahljamo in iz nje trebimo kamnje in plevel. Lejta, to so moje misli za stran pridig in kar je z njimi sklenjeno.

Med tem pogovorom so trije tovarši prišli do razpotja. Iz tega, kakor so se mirno in tiho poslovili, je bilo soditi, da nedeljska pridiga in pa njen prídavek ni bilo zgubljeno za njih serca.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Pretečeni četertek se je obhajal po vsih farnih cerkvah s slovesnimi ss. mašami rojstni dan svitlega cesarja Franciška Jožefa. V stoljni cerkvi so slovesno sv. mašo opravljali milostni škof vpricho deželskih in vojskih vradnij in množice družih vernikov.

„**Darek pridni mladosti.**“ Gospod učitelj Andrej Praprotnik, ki pridno spisuje knjižice za mladost, je na svitlo dal že tretji zvezek svojih „Darkov“ za pridno mladost, ki ima na 135 stranéh 26 raznih spiskov, kateri so zmožni učiti mladino lepega vedenja in čiste slovenske besede. Povestice so pojasnovane z raznimi podobnicami, kar delcu še večí živost daje. Želimo knjižici obilnega razširjanja in mladim čitateljem bogatega sadú iz nje.

Brezovška duhovnja in ondotne cerkvene nprave. Kakor se spozná iz čedne in lične hiše, kakošni so v nji prebivavci, tako razodeva cerkev, kakošni so duhovnjani al farmani. „Zgodnja Danica“ ima nalogo za zgodovino ohraniti, kar se godí po Slovenskem, da se ne pogubijo dogodbe, kakor nekdanje čase, in se zdaj le težko zasledvajo, veliko reči pa je tako v temnice pokopanih, da se jim nikoli več na sléd ne pride. Ozrismo se nekoliko na bližnjo Brezovico, ktera je skoz več lét zaporedoma veliko lepih reči napravila in jih še napravlja. Pod sedanjim gospod-očetom vis. čast. Jan. Potočnikom so se oskerbele te-le nprave:

1. Leta 1855 je bila dodelana čisto nova šola za 80—100 otrok, v kateri je tudi izpraševanjska soba, ker v duhovnijski hiši je za to reč pretesno. Stroški sežejo na 2600 gold. Zraven tega je bila to leto vstanovljena služba učeniškova s 317 gold. st. v. na leto. Z izvrstno šolo, kakoršno slavo ima brezovška od začetka, so Brezovčanje res pač lep dar vložili za oliko svoje mladosti na oltar. Bog jih oblagodari z obilnim veseljem v njih otrocih!

2. Ko so za mladino tako lepo omislili obravnavo in učenje, pa tudi starim in umirajočim niso pozabili za njih prihodnji pokoj poskerbeti. Precej l. 1856 so pokopaliso razširili, obzidali, na močirnatem svetu 12 1/2 čevlja globok odtok napravili, križ postavili, ki ga poprej še niso imeli, pa mertvašnico zidali.

3. Ko so po zemlji tako poravnali, so se jeli kviško ozirati in sozidali so l. 1857 kej zal čisto nov zvonik, ki ima 15 sežnjev zidú, streha pa 12 1/2 čevljev z zvezdo vred, in je s kositrom krit in s kalamikom previden.

4. Da bi pa zvonik ne šterlel kviško kakor gluhi klas, so mu l. 1858 dali 4 vse skozi nove zvonove, ki imajo to-le težo, če smo prav poznamjali: a) 34 stotov 45 liber; b) 17 st. 10 l.; c) 10 st. 70 l.; d) 5 st. 25 l. Še le ko so bili ti novi prelepo ubrani zvonovi pripeljani, so bili stari odpravljeni. Da jih je vtil ljubljanski umetnik g. Samasa, to se vé že samo po sebi. Zvonovi z vso pripravo so stali 8000 gold.

5. Želeli so imeti pa tudi novo kazavko časov in opominjevavko na večnost in napravili so si l. 1859 prav dobro novo uro v zvoniku, ki jo je izdelal izurjeni mojster Juri Pirc in veljá 680 gold.

6. Nadalje so se jeli ozirati v cerkev; oskerbeli so si l. 1860 nove klopi iz terdega lesá, 14 na vsaki strani, ki stanejo do 470 gold.

7. Za poveličevanje Božje službe skerbi vsaka dobra duhovnja; tudi Brezovčani tega niso pozabili in napravili so si nove orglje z 22 spremeni, ki jih je postavil l. 1861 dobro znani orglar Jan. Mandlin. Močen, prijeten glas in lepo, prijazno obleko imajo. Veljajo 2100 gold.

8. L. 1862 in 63 so prišli tudi do svetiša v cerkvi, na katerem je pređ vsim drugim ležeče, da je vse pripravno, častljivo in dostojno. Bilo je staro vse poderto in narejeno je zdaj širje, dalje in za 2 1/2 čevlja višji. Tudi spodnji in gornji žagrad je nov in vsa cerkev je bila na novo krita. Delo je imel Kamniški zidarski palir Tom. Snoj. Stroški so znašali 3000 gold.

9. Pri toliki gorečnosti za lepoto Gospodovega prebivališa so Brezovčani na poslednje tudi za neposrednje stanovanje poskerbeli Njemu, „kterega veselje je biti med človeškimi otroci,“ in dali so narediti nov veliki altar s tabernakelnom vred, ki ga je l. 1864 postavil g. M. Tomec iz Šentvida in se njegovi stroški izhajajo na 1750 gold.

10. Posebno moramo omeniti še prelepe oltarne podobe sv. Antona pušavnika, ki je na Dunaju malana in jo je napravil nekdanji brezovski farman in posestnik pri „Škandru,“ gospod vitez žl. Prešernu, zdaj avstrijski kapitalist, ki je bil za očeteve in lastne zasluge (bila sta oba srenjska častnika) in za izsusevanje ljubljanskega mahú l. 1862 v viteški stan povzdignjen. Ta dobrotni gospod s svojo preblago gospo je že veliko dobrega storil za brezovško cerkev in je tako hvaležen Bogú, ki ga je oblagodaryl na zemlji. Čast in spoštovanje mu! Vmes naj opomnimo, da en njegov bogat sin je v Terstu, eden v Parizu, ena hči ima nekega tirolskega grofa, ena na Kranjskem vradnika gosp. Megušarja, dve ste še doma pri starših. Vsi so rojeni na Brezovci. — Ker so cerkveni posebni dobrotniki vredni, da se v spominu ohranijo, naj se opomni tudi dobrotnica Ana Žvokelj, rojena Brezovčanka, ubožnih staršev, pa ker je bila vselej modra in zvesta Bogú, vneta za Božjo čast, jo je Bog blagoslovil, in zdaj se Gospodu hvaležno skazuje ter je za to cerkev že obilne darove pod-

lila. — Enake posebne hvale je vreden farman Blaž Gregorin, kateri je razun tega, kar ga je zadelo po posestvu, še posebej daroval 600 gold. za zvonove. — Ali težko je naštevati dobrotnike posebej, ker imenovati bi mogli prav za prav vse farmane po imenih in jih pohvaliti, zakaj, kakor je bilo slišati, tukaj se je redka in skorej neslišana reč zgodila, da pri vsih napravah ni bilo nobenega nasprotnika. Kako pa previdnost Božja svojim častivcem vse obilno nadomestuje, se vidi iz tega, da med časom, ko so se te reči napravljale, so pogorele tri farne vasi, in je bilo škode 150.000 gold.; vendar se zato nobenemu ne pozná, da bi bil ubožniši. Kdor namreč Bogu posodi, dobiva obilne obresti. „Bog nikomur dolžan ne ostane.“

V Rodiku na Krasu je 8. t. m. posebno počesenje došlo ondotnemu gosp. fajmoštru Jož. Sopi-u in kmetu Jan. Babič-u. Pervemu so svitli cesar podelili zlati, drugemu pa sreberni križec za zasluge, ktere sta si v pogojzdovanju golega Krasa pridobila.

Iz Gorice. Povej, „Zgodnja Danica,“ širocemu svetu strah, ki je očitno pokazal resnico Kristusovih besed: Bodite pripravljani, ker ne veste ne dneva ne ure, kdaj da Sin človekov pride!“ V nedeljo 7. t. m., popoldne so se černo zatemneli oblaki razprostirali čez šentviško okolico na Tminkem. Vse tiho je bilo po zraku in velika vročina, dasi ravno solnce ni moglo gostih oblakov presijati. Srenjani so bili ravno pri popoldanski službi Božji v domači cerkvi vsi skupej zbrani, kjer so Boga prosili, naj bi njih polja hude nevihte obvaroval. Mladi njih kaplan, gospod Andrej Vuga, je pred njimi klečal na altarskih stopnjicah ves zamaknjen v pricujočnost Najvišjega in moleč za pobožno ljudstvo. S kora pa se je odmevalo harmonično, v „Danici“ nedavno pohvaljeno petje. Peli so litanije preblašene Device Marije, in ko zapoje „Kraljica angeljev,“ zagermi, da se vsa cerkev stresel; strela je vdarila v cerkveno streho blizo zvonika, ki ravno zraven svetišča proti nebu sterml; pridere ob zidu celo v svetišče in svigne klečecemu duhovnu ravno za herbtom prek altarja v zgrad. Kak strah in kaka zmešnjava da je po cerkvi nastala, se da ložje misliti, kakor popisovati. Mislili so nekteri, da se je cerkev na-nje shrusila, drugim je po usesih donelo, kakor da bi bili zaslišali trobento sodnjega dne. Gatili so nekteri skoz žagradске vrata, drugi skoz troje cerkvenih durí. Gorje je bilo starekom in otrokom, kterih so močnej v tej veliki gnujci na tla potlačili in pohodili, da so res mislili, cerkveno ostrešje se je na-nje pogreznilo. To ti je bil jok in stok, ki se je daleč po okolici razlegal. Molili so nekteri, klicali drugi na pomoč Boga in vse svetnike Božje. Se le ko je duhovnik spet pred altar pokleknil, se je ljudstvo pomirilo in Boga hvalilo, da jih je tako milo obvaroval strašne smerti, ker cudopolna je Njegova previdnost. Le tri moze namreč, enega v prezbiteriji in dva v žagradu je strela za dobro in ob tla tresila. Al hitro so jih druží z blagoslovljeno vodo, ki je bila ravno pri rokah, omivali in jih iz omotice zopet k življenju zdramili. Nekoliko družih, in med temi tudi mašnika, je le lahkoma zadelo, da se jim ni nič hudega zgodilo. Kdor pomisli, kako strašin, dasi ravno redek, je tak prigodek, bo naše srenjane pomiloval zavoljo njih strahu in velike nevarnosti, in srečne jih bo štel, da se jim ni kaj hujšega pripetilo. Gospod, ki mi je to prigodbo povedal, je se k koncu pristavil: „Bog čuje nad svojimi in jim hoče pokazati, da je on sam mogocni Gospod, ki le s perstom migne in tisočeri ljudi nepripravljenih pred svoj sodnji stol pokliče. Gospod kaplanu pa hoče, kakor se zdi, drugo čedo izročiti, ker tukaj ga je že poprej enkrat z enako smertno nevarnostjo obiskal. Njegova sv. volja naj se zgodi!“ Z Bogom! Civar. ...

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Katoliška Cerkev je naša mati, in kdor koli se je dotakne, nam katoličanom meč v serce zabode. Sv. vera

je naša naj ljubši reč na zemlji, ki jo bolj ljubimo kakor puncico v očesu: zato nas ne more hujši kdo razžaliti, kakor če nam vero spodjeda, gerdí in zaničuje. Znani Žuzelka, ki se že davno peča s to nečedno nalogo, si je bil nakopal zavoljo tega pravdo na Dunaju in 11. t. m. je bil pri končni sodbi obsojen na mesec dni v ječo in 60 gold. kavecije bo zgubil. V svojem zagovoru in izgovoru pred sodnijo se je Žuzelka delal nedolžnejega kakor janček, in govoril je z nekim spoštovanjem od katoliške Cerkve, da bi nihče ne mislil, kdor ne ve, da to je ravno tisti Žuzelka, ki dela s katoliškimi reči v svoji „Reformi“ včasí prav kakor svinja z mehóm. Vendar pa je zraven tega svoje preklinjevanje in zasramovanje opravičeval, se skliceoval na to, kako ga ljudstvo (?) spoštuje, na zgodovino, ali prav za prav na stare vraže in laži itd. Ker so morebiti tudi pri nas kteri, ki Žuzelkatovo modrovanje v zvezde kujejo, naj postavimo tukaj nektere besede iz enega dunajskih listov, ki to reč prav svitlo pojasnuje. „Sch. P.“ 12. t. m. pravi med drugim: „Traurig freilich muss es um die Leitung des Volksgeistes in einer Stadt stehen, in welcher ein Schuselka nicht allein „Volksmann,“ sondern auch Autorität in religiösen und wissenschaftlichen Sachen werden konnte... die geschichtlichen Allegate des Dr. Schuselka sind aus einer Epoche, zu der sich heute nicht der letzte unterrichtete Schullehrer des protestantischen Deutschlands mehr bekennt. Das sind die Recriminationen und Geschichtslügen, wie sie noch im vorigen Jahrhundert in norddeutschen Lehrbüchern vorkamen. Nur politische Schreier, religiöse Nihilisten und flache, unwissende Freimaurer, repräsentirt sämtlich durch das Brockhaus'sche Conversations-Lexicon, bekennen sich noch zu einer solchen Historiographie... Sch. hält noch an den Fabeln von Galilei, von Tilly, von der Inquisition und allen diesen Dingen, deren sich heute selbst orthodoxe protestantische Pastoren schämen, fest; einem solchen Gelehrten... gilt natürlich Gregor VII als ein Weltungeheuer und Erfinder des Cölibats, Innocenz III als Improvisator der Ohrenbeicht. Von Zurückgehen auf geschichtliche Quellen, ja selbst nur auf die besseren Werke der protest. Gelehrten heutigen Tags, von höherer, kritischer, universeller Auffassung der geschichtlichen Thatsachen weiss H. Sch. so gut wie nichts“ itd.

Posebno dobro je deržavni zavetnik zavernil Žuzelkatovo terditev, da tisti „glossator“ le vraže preganja, ker dokazal mu je, da njegov „glossator“ je sam prav cuden vražar ali babjeverec, ki terdi celo Pitagorovo dušno preselovanje. „Kako žalosten pogled,“ pravi zavetnik, „odpira tukaj zagovornik čistega umoverstva, ko pristopa k Pitagorovemu uku, ki izhaja od egiptovskih popov pol tisočletja pred Kristusom! Po tem nauku bi človek, ki je namenjen Boga spoznati in moliti, po smerti morebiti utegnil ko pes na svet priti, in bi v luno lajal. — in pozneje morda ko krokodil, da bi se po blatu egiptovskega Nita valjal! — Kdor se nagiba k takim vražam neverške popovske kaste, nima pravice našim verskim občestvom očitane vraže grajati.“ —

Napoleonova politika je skrita za mrežo, skoz katero kukajo politikanji in časniki, pa ne morejo nič viditi.

Iz Amerike naznanujejo, da je severni general Grant 2. t. m. terdnjave mesta Petrograda s celim polkom vojakov jugovcem v zrak puhnil, ker je mesto spodkopal in luknje s smodnikom napolnil. „Stari Sved je tedaj pod zemljo rogovilil, torej je bil nad zemljo tako dolgo v miru,“ pravi neki list.

Cesar Maksimilijan je v Mehiki več odborom naložil, da naj se posvetvajo zastran naj tehtniših opravnih reči ondotne dezele. Obravnava se neki zlasti za vstavo cesarstva in kako bi se mogla v djanje spraviti v začetku l. 1865. Zadovoljnost v deželi raste. Z nekim določilom mesca roznika je cesar postavil cesarico za vladarico, ako bi se priménilo, da bi on umerl, ali v take okolisne prišel, da bi ne mogel cesarovati. Mesca prosenca je cesar ob-

ljubil, da bo s cesarico nastopil popotvanje po deželi, ki bo terpele osem tednov.

Razpor med velikimi in malimi nemškimi državami raste. Šlesvik-Holštanj je kakor sklateno jabelko, ki je puljava zanj. Angleški časniki napovedujejo Nemčiji velike spremembe. Kdo si vé, kakošne?

V Belgiji so pri volitvah zopet zmagali „Framasoni.“ Uboga Belgija!

Z Dunaja. Nedavno so bili trije katoliški grofi Schmising-Kersenbrock iz pruske vojske službe izpušeni, ker so dvoboj zametovali zato, ker ga katoliška cerkev prepoveduje. Za to pa jim je mnogo družb katoliških dijakov poslalo pohvalne in priznavne pisma. — To je priložnost dalo tudi dunajskim katoliškim dijakom, da naj verne katoliške dijake v avstrijskem cesarstvu pokličejo k napravi enake „družbe katoliških dijakov.“ Namen je: Terdno se držati katoliške Cerkve in vere; spoštovanje in pokoršino ji skazovati; življenja po veri se ne sramovati, temu očitno jo skazovati; samo katoliške in v katoliškem duhu pisane bukve in časnike brati itd. Ta družba bo imela svetno predsedništvo, da ji ne bo mogel svet očitati, da je to društvo duhovska agitacija. Pristop bo imel vsak brez razločka narodnosti, ker katoličanstvo je občno vsim narodnostim. (Cyr. a Meth.)

Parski škofje so vsi skupaj razglasili pastirski list, kterega tehtnost se ne da preceniti. Med napakami sedanjega časa grajajo škofje zlasti tudi plašljivost katoličanov, da se ne poganjajo zmiraj za reč Božjo in sv. Cerkve s tako določenostjo, tako brez strahu in brez ozira na svet, kakor je pri tako imenitni reči potreba. Ta omahljivost pa izhaja iz lažnjivih, božji resnici in človekovemu večnemu cilju in koncu nasprotnih nauk svetá. Škofje tožijo, da se keršanska krotitev in lepo življenje močno pogreša; tisti, ki so poklicani, da bi dobri zgled dajali, to preveč opuščajo in postanejo ljudje pohujšanja, nad ktere je izklical naš Zveličar pretresljivi „gorje.“ Izobrazo, olika, napredek — to so vsakdanji klici sedanjega časa, ki se dostikrat obračajo v spačene in brezbožne namene; med tem takim pa katoličan dostikrat pozabi poiskati primérnega pojasnila v naši sv. veri, se v vernem znanji olikati za tisti visoki poklic keršanski, ki je večin; pozabi napredovati v učenosti zveličanja, ki se ne more nikoli dosti dognati. Zanemarjenje v tej reči je toliko hujsi zadolženje, ker naše dni zares ne manjka pomočkov za tako podučenje. Poslednje desetletja se je zaredilo celo slovestvo spisov in dnevnikov, ki imajo umetne pisavce in služijo svojemu hvale vrednemu namenu, ter bolj učenostno ali pa tudi v pesniški obleki, sestavno ali zgodovinsko branijo edino pravo vero, lažnjive krivičenja in obrekovanja zoper sv. Cerkev odkrivajo, od sovražljivih nasprotnikov skaženo zgodovino v luči resnice razodevajo. Na to škofje britko tožijo, da katoličanje le prevečkrat z nezapodljivim oslepljenjem katoliške bukve in spise zanemarjajo, po zanikarnih, neverskih bukvah pa segajo in jih ni strah tistih časnikov podpirati, kteri njih nar svetejši dobrote preklinjajo in z nogami teptajo, vero zasramujejo, Cerkev nesramno napadajo in preganjajo, in v svojem sovraštvu zoper Kristusa in njegov križ, v kterem samem je naše zveličanje, vse mere prestopajo. Še celo objokovanja vredni starši se nahajajo, ki so tako neusmiljeni, tako brez serca, da tudi svojim otrokom dajejo take kužljive bukve, ali jih jim pa ne odtegnejo, in tako v nedolžne serca trosijo seme dvoma in strup nejevere, s čimur se toliko duš izdá tukaj na zemlji duhovni smerti in tamkaj strašni osodi večne pogube! — Na dalje odkrivajo potuho in brezbožnost Renanove knjižure in milvajo, da ljudje, ki že dolge leta niso brali nobenih učenih katoliških bukev, po takem strupu segajo.

Misijoni oo. franciškanov reform. reda. Čc. oo. franciškanii reformiranega reda, ki imajo svojega očeta ministra-generala v Rimu, in sicer v samostanu „Ara-Cæli,“ so naredili natančni popis vsih svojih misijonov, ki jih imajo

po vsem svetu. Naj pové „Danica“ saj to, kar je „Bien public“ posnel iz tega popisa.

V Evropi. Na Angleškem imajo 13 misijonarjev in 2 klostra (v Manchesteru in v Selcorder-u); na Irskem 72 mis., 15 kloštrov in 26 duhovnij; na Holanškem 60 mis., 5 kloštrov in 22 duhovnij. Na Vestfalskem in po drugih pruskih dezelah 108 mis., 9 kloštrov in 4 začasne stanovališa. Na Ruskem 144 mis., 12 kloštrov in 23 duhovnij. V Moldavi in Valahii 16 mis. in 3 klostre. Po Serbskem in družih južnih slovanskih dezelah so oo. franciškanii skorej edini dušni pastirji katoliških kristjanov. Na Serbskem imajo škofa (prazno), 11 misijonarjev s 7 duhovnijami. V Bosni 1 škofa (v. č. g. Boštjana Frankovič-a), 130 mis., 3 klostre, 57 duhovnij in 13 šol. Število katoličanov v Bosni je 150.000. — V Hercegovini 1 škofa (prazno), 42 mis., 19 duhovnij, 1 kloster in 4 šole. Številjo katoličanov 50.000. — Albanija ima 2 škofa iz franc. reda (mlgsp. Darija Bucciarelli-a in Ludovika Curcia), 56 mis., 52 duhovnij. V Macedoniji je 12 misijonarjev po 11 duhovnijah. — V Carigradu in po Arhipeljuu 12 mis., 9 duhovnij in petero šol. Vsih misijonarjev, ki jih ima franciškanski red po Evropi, tedaj 696, stanujejo pa v 277 stanovališih. —

V Aziji. V sveti deželi so franciškanii oskerbniki in varhi cerkve Bozjega groba in družih svetih krajev; imajo pa tudi veliko misijonarjev svojega reda tamkej: 145 mis. in pomočnikov, 31 kloštrov, 76 duhovnij, 26 šol in 45 hiš za uboge. — V kitajskem cesarstvu je 5 škofov iz reda sv. Franciška, ti so mlgsp.: Ephise Chiais, apostoljski namestnik (vikar) v Chen-Si, Gabriel de Mareta, apost. vikar v Chan-Si; apostoljski vikar v Hou-Pé (prazno); Mihael Navarro, apost. vikar v Hou-Nan; in Ludovik Castelazzo, apost. vikar v Chan-Toung, ki pa ima svojega pomočnika, v. č. g. Hanibal Fantoni.

Iz Kitajskega število misijonarjev in duhovnij ni natančno zaznamovano. Po vsi Aziji ima red 306 misijonarjev, ki prebivajo v 87 stanovališih.

V Afriki. V spodnjem Egiptu: 1 škofa (mlgsp. Paskala Vučic-a), 42 misij., 10 duhovnij in 6 šol. — V gornjem Egiptu ima red 9 misij., in 6 duhovnij. — V srednji Afriki oskerbujejo zdaj oo. franciškanii misijone, ter imajo tamkej 25 misijonarjev. — V Tripoli opravljajo z 8 misijonarji 7 duhovnij. — V Maroku imajo 2 klostra, v Tangeru in v Tetuanu.

V Ameriki. V Kaliforniji: 6 misij. in 1 kloster; — v novem Jorku: 5 misij., 1 kloster; v Terra nova: 1 škofa (mlg. Mullock-a), 2 misij., 1 stanise; v državi Illinois: 9 misij., 4 duhovnije, 2 klostra; v državi Texas (r. Tehas) 3 misij., 1 duhovnijo; v Buffali: 27 misij., 3 klostre; v Cincinnati: 17 misij., 3 klostre, v mehikanskem cesarstvu 7 vstavov; v Chiapas-u 1 vstav. V Bolivii 102 misijonarja; v Peruvii 30 misij., 3 klostre in 2 prenočisi; v deželi Chili: 32 misij., 2 vstava; v Buenos-Ayres-u 23 misijonarjev in 1 vstav. Vsi misijoni v južni in veči del tudi v severni Ameriki razpošiljajo menihe v samotne, neobdelane kraje, da tam divjim prebivavcem keršansko vero oznanjujejo. Število vsih misijonarjev franciškanskega reda v Ameriki je 319.

V Oceanii. Tudi na daljnih Filipinskih otocih imajo oo. franciškanii svoje misijonarje, in sicer njih 217, ki opravljajo 141 duhovnij. Število katoličanov na Filipinskih otokih je 751.000. — V Avstraliji imajo 1 škofa (mlgsp. Geoghegan-a); v novi Selandii 6 misij. in 1 kloster; na otoku Van Couver-u 2 misij., 1 kloster. Po vsi Oceanii je torej 228 misijonarjev, prebivajo v 157 stanovališih.

Lesniki, jabelka in lesnik^a c.

V pozunski gimnazii je bilo letos po izkazu 245 madjarskih, 139 nemških, 37 slovanskih in 24 judovskih

dijakov. „Slovesnost“ pa pravi, da po „maternem“ jeziku je bilo samo v gornjih odredih čez 50 Slovkov. — K govoru, ki ga je imel Pij IX nedavno v rimski propagandi zastran ruskega neusmiljenja do poljskih katoličanov, pravi „Freib. Kirchenbl.“: Te besede so po vsih krajih tolik pretres napravile, da celo v torinski zbornici si ni mogel poslanec Brofferio kej, ter je sv. Očetu pričanje dal, da on sam in le sam se je serčno pognal za nesrečne Poljce. Papež se je ravno o ti priliki zopet skazal to, kar je bil skoz vse stoletja: varh zatiranih zoper silne tega sveta.“ — Kaj pravi novojorški Andrejce zastran Renanuhov? Takole nekako modruje. „Res je in bo: De gustibus non est disputantibus: Oné pripoveduje basen, da je bila svinja svoje dni na gostje povabljena, kjer pa nič ni našla, kar bi ji bilo dišalo in je kuharja interpelirala: Ali mar ni nič otrobov tukaj? ... Taka se godi tudi tistim Renanarjem. Ljubeznjivi živeč sv. evangelija jim ne daj, ljubši jim je svinjska kerma. — Kdor nima modrosti, naj si je iše v „Wochenschrift des deutschen Nationalvereins.“ Neki spis v štev. 219 méni, da „sreča nesrečne in zadolžene Avstrije“ je zastavljena na to, da Avstrija cerkvene dobra pograbi, konkordat zatre, protestanskih delavcev iz Nemčije pokliče. Taki ljudje hočejo narode kultivirati, ki bi se moglo skorej magari kolcati, ako sliši modrovanje, kakor je n. pr. to-le: „Oesterreich muss um Deutschland werben, und das kann es nur durch eine völlige kirchliche Umwandlung seiner selbst“ itd. Kaj bi neki Nemci rekli, ako bi kak slovansk časnik pisal n. pr.: Nemčija mora po Slovanih roke stegovati, to pa zamore le samo s tem, da vse svoje cerkvene zadeve spremeni, katoliških delavcev iz Štajarskega in Kranjskega pokliče, da bodo namreč Nemce sčasoma druge vere učili in pa poslovenili? — Freima v rarske dobrote. Portugalska prostomavtarska vlada, ki je cerkve ropala in kloštre podirala, je naznanila papeževemu poročniku, da je je volja, nektere zaterte samostane zopet na noge spraviti. Znano pa je, kaj se pravi: „Timeo Danaos et dona ferentes;“ ali: „Kdor oslu lovi, mu ovsu moli.“ Vediti je namreč, da 11. kim. so po vsem Portugalskem volitve za državni zbor; ker pa Portugalci niso prostomavtarji, kakor je njih vlada, ampak goreči katoličanje, torej jim vlada v Lizaboni z imanovano ponudbo ovsu moli, da bi v volitvah dosegla vladi prijazno konservativno stran. — Vprašanje: Zakaj laški rogovileži ne morejo ugrabit Rima, po katerem tako nezmerno kričijo? Odgovor je v spisu „Armonie“ 13. t. m. pod naslovom: „Roma assicurata al sommo Pontefice“ (Rim zagotovljen papežu). V tem spisu je rečeno, da „njih krič po Rimu je enak oslovskemu riganju. Oslovski glas pa ne gre do nebes.“ — Ni je nevarniši reči, kakor levjatana „mesenost“ dražiti, torej je „Danica“ že tolikrat svarila zoper zaljubljenes pesmi, spise in enake berklarije. Nič veselo ni, da tudi po Slovenskem se krožijo tiste „pod oknom“ in enake, ki naj bi se raji molčale. Na Dunaju je v kratkem že četerti primerljaj, da je zaljubljen mesenež smertno se maševal nad ubogo deklino, ki mu v njegovo smerkovo ljubezen ni hotla privoliti potem, ko mu je kako prijazno besedo dala. Undan je bil na 12 let v ječo obsojen cesar I. B., ki je 18letno deklino v glavo vstrelil in jo potem se s samokresnim rogom po glavi tolkel, ker se ni hotla z njim meniti. Slovenske deklice, v spomin si zapišite nesrečne dogodbe in ogibajte se prismođežev, da vas ne začnejo zalezovati in se jim potlej ne morete več odkrižati. — Pišejo, da na Turškem je več tisoč turkov prestopilo k protestanski veri. „Armonia“ zastran tega pravi: V Carigradu turška vlada zmiraj še preganja lažnjive spreobrnjenja k anglikanstvu. Anglija si ni mogla z barkami pridobiti turškega cesarstva in ga utegniti ruski poželjivosti, torej je menila kupiti si ga s svojimi pokaženimi biblijami in s priprošujo svete zlate

bra de. ... Turki, ki šale brijejo z Mahometom, so se vdali šale briti tudi z anglikanci, od katerih so prejemali gineje (angleške cekine), če so bili ubožni; če so bili deriši ali pašati, pa so sprejeli biblije z upanjem, da jih Viktorija, angleška kraljica, naredi se škofe. Ob kratkem, pretvezane spreobrnjenja turkov k anglikanstvu so bile nelep politiška komedija, ki jo bo vezir pojasnil v okrožnem pisanju do prijaznih vlád. —

Nemški časniki od ene in angleški s francoskimi od druge strani se zmiraj pikajo zavoljo bivše danske vojske; to nekoliko morebiti kaže, kam pes taco moli.

Govoré, da pod načelstvom princa Napoleona se je napravila „družba novolatiška“ (società neolatina), ki zbira zoper „sv. zvezo“ vse narode latinskega plemena, tedaj Lahe, Francoze, Španjole, Portugalce in tudi Rumunc. Ni verjeti, da bi vsi ti narodi plesali po godbi rogovileža princa.

Iz Ljubljane. Včeraj je bil v stolni cerkvi keršen izraelec Dragotin Steinhart, mehikansk vojak, iz Ogerskega, ki je neki že več let želel kristjan biti. Kerstil ga je pri stranskem altari zraven žagrada gosp. sakristan Heidrih, potem so ga mil. škof birmali pri velikem altari, in poslednjič je gosp. sakristan zopet pri stranskem altari maševal in keršenika med sv. mašo obhajal. Kerstni boter mu je bil mestni župan gosp. dr. Ebin Kosta, birmanski boter pa je njegov stotnik. K temu sv. opravilu, ki je bilo močno ginljivo, se je bilo zbralo veliko vojaških častnikov, nižjega vojaštva in množica drugega ljudstva. Bog daj novemu verniku po sv. veri živeti in se zveličati!

Pretečeno sredo popoldne je v Šmarji pogorelo 9 hiš z drugimi poslopji vred.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofli. Naslednji čč. gg. so prestavljeni in vmesteni: Mih. Gogala, ekspoz. v Harijah, gre za duh. pom. v Šmarijo; — Lor. Mencinger iz stare Cerkve na Kočevskem v Presar; — Jan. Parapat, nov. posv., v staro Cerkev na Koč.; — Alojzi Rožič, nov. posv., v Poljane nad škofjo Loko; — Fr. Kumer, nov. posv., v Višnjo goro; — Andr. Šarec v Sórico; — Jan. Bilc, nov. posv., za zgodnjika v Ternovo; — Jan. Juvanc iz kočevske Reke v Čemšenik; — Janez Projč iz Hrenovic v kočevsko Reko; — Gust. Mol iz mesta Kočevja v Hrenovice; — Vil. Gasparin, nov. posv., v mesto Kočevje; — Jož. Belar od Fare pri Kostelu v Postojno; — Bl. Justin, nov. posv., k Fari pri Kostelu; — Jak. Tomelj, sem. duhoven, na Dovje. Umerl je 7. t. m. v Kranju g. Jan. Puhar, duh. pom. v pokoju. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Gosp. Mih. Dobovšek, duhoven v Mureku na Štajarskem (vsled pastirskega lista mil. gospoda in svitlega kardinala Ravšerja, ki vabi v podporo sv. Očeta): 50 gold.. Ta znesek in poprejšnjo nabiro, t. j. 1 križavec in 7 gold. v papirju, smo te dni oddali v kn. škof. pisarnico, ki bo s priliko, kakor druge krati, vse poslala do papeževoga poročnika na Dunaj. Ravno tako smo oddali pri mil. gosp. proštu 1 dolar za g. mis. Čebulja, in g. Pirca bomo v kratkem poslali, kar je dozdej zbranega. (Vred.)

Za Riharjev spominek. G. fajm. Mervic 2 gld.; — g. fajm. Artel 1 gld.; — g. fajm. Al. Peharc 1 gld.

Za pogorelce v Iški vasi. Neki g. duhoven 20 gld. v denaru in nekaj obleke. Z Zlatopolja 10 gld. — Neki bravec „Zg. Danice“ 1 gld.

Za pogorelce in s točo poškodvane Jezerce v fari Ložu njih nekdanji duhovni pomočnik g. M. K. 5 gld.